

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

16.11.2021. Nr. 1-6/17
Uz 05.10.2021 1-04/370-pav

**Latvijas Republikas
Satversmes tiesas tiesnesim
Aldim Laviņam**
tiesa@satv.tiesa.gov.lv

Par viedokļa sniegšanu lietā Nr.2021-32-0103

Tiesībsargs ir saņēmis 2021.gada 5.oktobra vēstuli Nr.1-04/370-pav (reģistrēta 06.10.2021. ar Nr.552), kurai pievienots Satversmes tiesas tiesneša Alda Laviņa 2021.gada 4.oktobra lēmums, ar kuru ir nolemts atzīt tiesībsargu par pieaicināto personu lietā Nr.2021-32-0103 “Par Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13.panta pirmās daļas 10.punkta un Ministru kabineta 2007.gada 27.novembra noteikumu Nr.800 “Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi” 4.pielikuma 10.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 101.panta pirmajam teikumam un 106.panta pirmajam teikumam”. Lēmumā tiesībsargs ir aicināts rakstveidā izteikt viedokli par apstrīdēto normu atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 101.panta pirmajam teikumam un 106.panta pirmajam teikumam, kā arī citiem jautājumiem, kuriem pēc tiesībsarga ieskata varētu būt nozīme lietā.

Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13.panta pirmās daļas 10.punkts paredz, ka apcietinātajam ir tiesības izmantot mazgabarīta sadzīves tehniku – televizoru (ekrāna izmērs līdz 50 cm pa diagonāli) un tam pievienojamās videospēles, kā arī ledusskapi, ūdens sildāmās ierīces, radiouztvērēju (bez balss ieraksta iespējām). Kopējais individuālajā lietošanā izmantojamās sadzīves tehnikas svars nedrīkst pārsniegt 30 kilogramus. 2007.gada 27.novembra Ministru kabineta noteikumu Nr.800 “Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumu” 4.pielikums paredz priekšmetus un pārtikas produktus, kurus apcietinātajam ir tiesības glabāt. Atbilstoši 10.punktam atļauts glabāt mazgabarīta televizoru (ekrāna izmērs līdz 50 cm pa diagonāli), televizoram pievienojamās videospēles, mazgabarīta ledusskapi un radiouztvērēju.

Pieteikuma iesniedzējs 2021.gada 5.jūnija vēlēšanās tika ievēlēts Ventspils pilsētas domē. 2021.gada 22.februārī ar pirmās instances tiesas spriedumu, kas nav stājies likumīgā spēkā, notiesāts cita starpā ar brīvības atņemšanas sodu un viņam noteikts drošības līdzeklis – apcietinājums. No 2021.gada 22.februāra pieteicējs atrodas

apcietinājumā. Pieteikuma iesniedzēja ieskatā apstrīdētās normas tiktāl cik no tām neizriet viņam, kā personai, kura atrodas apcietinājumā, tiesības izmantot datoru ar interneta pieslēgumu kā personisko mazgabarīta sadzīves tehniku tādā apjomā kādā tas nepieciešams, lai pildītu pašvaldības domes deputāta pienākumus, nav atbilstošas Latvijas Republikas Satversmes 101.panta pirmajam teikumam un 106.panta pirmajam teikumam.

Izvērtējot lēmumam pievienotos konstitucionālo sūdzību, Saeimas un Ministru kabineta atbildes rakstus, tiesībsargs sniedz šādu viedokli:

Latvijas Republikas Satversmes 101.panta pirmais teikums paredz, ka ikvienam Latvijas pilsonim ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties valsts un pašvaldību darbībā, kā arī pildīt valsts dienestu. Satversmes tiesa atzinusi, ka tiesības pildīt valsts dienestu ietver tiesības uz vienlīdzīgu pieeju valsts dienestam, tiesības turpināt valsts dienestu, ja vien nepastāv saprātīgs un objektīvs pamats atbrīvošanai no valsts dienesta.¹ Satversmes 101.pants neuzliek valstij pienākumu nodrošināt katrai personai, kura to vēlas, iespēju pildīt valsts dienestu. Satversmes 101.panta pirmā daļa nevis noteic absolūtas tiesības personai pildīt valsts dienestu, bet norāda uz to, ka šīs tiesības īstenojamas “likumā paredzētajā veidā”. Tātad šo tiesību izmantošanas veids ir nosakāms ar likumu.² Lai noteiktu, vai personas ir piederīgas pie valsts dienesta Satversmes 101.panta izpratnē, ir jāizvērtē gan funkcijas, ko pilda personas, veicot amata pienākumus, gan arī ierobežojumi, kas tām noteikti sakarā ar amata pienākumu pildīšanu.³ Jēdziens “valsts dienests” Satversmes 101.panta izpratnē aptver amatus jebkurā valsts institūcijā (likumdošanas, izpildu un tiesu varas institūcijās), ja vien attiecīgais amats ir saistīts ar valsts varas funkciju izlietošanu. Tātad Satversmes 101.panta izpratnē valsts dienesta amats ir, piemēram, Valsts prezidenta, Saeimas deputāta, ministra, tiesneša, ierēdņa, pašvaldības domes deputāta, pašvaldības skolas direktora u.tml. neatkarīgi no institūcijas, kurā šīs personas ir nodarbinātas, un nodarbinātības attiecību veida.⁴ Uzskatāms, ka pašvaldības domes deputāta amats ir valsts dienesta amats Satversmes 101.panta izpratnē.

Latvijas Republikas Satversmes 106.panta pirmais teikums paredz, ka ikvienam ir tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka ar jēdzienu “nodarbošanās” saprotams tāda veida darbs, kas prasa atbilstošu sagatavotību un kas ir cilvēka eksistences avots, kā arī profesija, kas cieši saistīta ar katra indivīda personību kopumā. Jēdziens “nodarbošanās” Satversmes 106.panta pirmā teikuma izpratnē ir attiecināms uz nodarbinātību gan privātajā, gan publiskajā sektorā, turklāt arī uz tādām profesijām, kurās darba tiesiskās attiecības netiek dibinātas uz Darba likumā regulētā darba līguma pamata.⁵ Secināms, ka tiesības uz nodarbošanos ietver arī tiesības pildīt valsts dienestu, kas ir publiski tiesisks stāvoklis, kurā atrodas personas, kurām uzticēta valsts uzdevumu pildīšana. Vienlaikus jāatzīmē, ka darbs valsts dienestā no privātajā sektorā veicamā darba atšķiras gan pēc tiesisko attiecību nodibināšanas juridiskajiem aspektiem, gan veicamā darba mērķa, kas ir

¹ Satversmes tiesas 2007.gada 18.oktobra spriedums lietā Nr.2007-03-01, 13.p.

² Satversmes tiesas 2007.gada 10.maija spriedums lietā Nr.2006-29-0103, 17.p.

³ Satversmes tiesas 2007.gada 18.oktobra spriedums lietā Nr.2007-03-01, 10.p.

⁴ Danovskis E. “Tiesību uz valsts dienestu aizsardzības mehānismi attiecībā uz Saeimas un pašvaldības domes deputāti”. Starptautisko un ES tiesību piemērošana nacionālajās tiesās, LU 78. starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums, 454.lpp. pieejams:

https://www.apgads.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/apgads/PDF/Juridiskas-konferences/JUZK-78-2020/juzk.78-Book.pdf

⁵ Satversmes tiesas 2021.gada 25.marta spriedums lietā Nr.2020-36-01, 12.p.

cieši saistīts ar valsts uzdevumu pildīšanu. Valsts dienestā personas atrodas īpašās attiecībās ar valsti, proti- šo personu tiesības ir ierobežotas un tām tiek uzlikti īpaši pienākumi⁶. Tādējādi pašvaldības domes deputāta pienākumu pildīšana ir uzskatāma par nodarbošanos Satversmes 106.panta izpratnē.

Secināms, ka Satversmes 101.panta pirmais teikums kopsakarā ar Satversmes 106.panta pirmo teikumu garantē pašvaldības deputātam ievēlēšanas gadījumā tiesības pildīt deputāta pienākumus. Pieteicēja ieskatā apstrīdētās normas, liedzot viņam kā apcietinātajai personai, attālināti videokonferences režīmā piedalīties domes un komisiju sēdēs, ierobežo viņa konstitucionālās tiesības pildīt pašvaldības deputāta pienākumus.

Sākotnēji atzīmējams, ka apcietinājums ir preventīvs līdzeklis, kura mērķis ir panākt atbilstošu personas uzvedību. Apcietinājums tiek piemērots, lai sasniegtu noteiktus un identificējamus kriminālprocesa mērķus un ir tieši saistīts ar kriminālprocesa norisi un kriminālprocesuālo mērķu sasniegšanu. Kā atzinusi Satversmes tiesa apcietinājuma mērķis ir nodrošināt sabiedrības un atsevišķu personu drošību – lai netiktu izdarīts jauns noziegums un netiktu pieļauts tas, ka persona, kura tiek turēta aizdomās vai ir apsūdzēta par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, nelikumīgi iejaucas kriminālprocesa gaitā,- un tādējādi nodrošināt objektīvu lietas izpēti un objektīva nolēmuma pieņemšanu, kā arī vainīgas personas saukšanu pie kriminālatbildības. Savukārt izmeklēšanas cietumiem, izpildot apcietinājumu, papildus ir jānodrošina arī tiesiska un droša cietuma vide, nepieļaujot pārkāpumus un citas nekārtības. Tādējādi apcietinājuma piemērošana personai ir nesaraucjami saistīta ar dažādiem personas tiesību ierobežojumiem, kas izriet no apcietinājuma būtības un ir neatņemama tā iezīme⁷.

Līdz ar to, ņemot vērā, ka pieteicēja tiesību ierobežojums pildīt domes deputāta pienākumus izriet no piemērotā drošības līdzekļa – apcietinājuma, tiesībsarga ieskatā ir izvērtējama darba un nodarbinātības loma, mērķis, tiesiskais regulējums un Satversmes 106.panta pirmajā teikumā noteikto tiesību tvērums attiecībā uz personām, kuras atrodas ieslodzījumā.

Darba un nodarbinātības mērķis ieslodzījuma vietā pamatā ir atvieglot ieslodzījumā esošo personu reintegrāciju sabiedrībā. Darbu cietumā var uzskatīt par veidu kā samazināt potenciāli bīstamu uzvedību, kā iegūt darba prasmes, apgūt vai atgūt darba vērtību. Iztikas pelnīšanas veida atrašanai ir būtiska nozīme, lai veiksmīgi reintegrētos sabiedrībā pēc atbrīvošanās no ieslodzījuma vietas. Darbs, nodarbinātība ieslodzījuma vietā starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos ir atzīts par svarīgu ieslodzīto personiskās labklājības aspektu un sociālās rehabilitācijas līdzekli. Tā Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikums Rec(2006)2 dalībvalstīm par Eiropas cietumu noteikumiem (turpmāk – Eiropas cietumu noteikumi) 26.1.punkts nosaka, ka darbu ieslodzījuma vietā uzskata par pozitīvu ieslodzījuma režīma aspektu, un to nekad neizmanto, lai sodītu ieslodzītos. 26.2.punkts paredz, ka cietuma administrācija cenšas nodrošināt ieslodzītajiem lietderīgas nodarbošanās iespēju. Savukārt, Eiropas cietumu noteikumu 26.6 punktā atzīmēts, ka ieslodzītie drīkst izvēlēties, kāda veida darbu viņi vēlas veikt, taču šo izvēli ierobežo gan tas, kāda veida darbs ir pieejams, un attiecīga profesionālā atlase, gan arī labas kārtības un disciplīnas prasības. 26.noteikuma prasības attiecas uz jebkāda veida darbu, ko veic ieslodzītie, neatkarīgi no tā, vai runa ir par nenotiesātiem ieslodzītajiem, kas šo darbu veic pēc savas vēlēšanās, vai notiesātiem ieslodzītajiem,

⁶ Satversmes tiesas 2006.gada 11.aprīļa spriedums lietā Nr.2005-24-01, 7.p.

⁷ Satversmes tiesas 2019.gada 28.jūnija spriedums lietā Nr.2018-24-01, 16.p.

kurus drīkst nodarbināt arī piespiedu kārtā.⁸ Attiecībā uz apcietinātajiem arī Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma (turpmāk – ATKL) 23.pants kā galvenos sociālās rehabilitācijas līdzekļus paredz sociāli lietderīgas nodarbes – vispārējās, profesionālās un interešu izglītības apguvi, izglītojošus pasākumus un nodarbinātību, kā arī psiholoģisko aprūpi. ATKL 26.panta pirmā un trešā daļa paredz, ka izmeklēšanas cietuma administrācija sociālās rehabilitācijas ietvaros nodarbina apcietināto, ja viņš ir iesniedzis izmeklēšanas cietuma priekšniekam adresētu iesniegumu un izmeklēšanas cietumā ir šāda iespēja. Apcietināto nodarbina kamerā vai speciāli ierīkotā telpā izmeklēšanas cietumā. Tādējādi no normatīvā regulējuma viennozīmīgi ir saprotams, ka apcietināto nodarbinātība ir viens no sociālās rehabilitācijas līdzekļiem, kas tiek nodrošināts, ja izmeklēšanas cietumā pastāv šāda iespēja. Tāpat noteikti jāuzsver, ka nodarbinātības mērķis ieslodzījuma vietā atšķirībā no tā mērķa ārpus ieslodzījuma vietas nav saistīts ar pamatvajadzību nodrošināšanu. Satversmes tiesa vairākkārt savos spriedumos ir atzinusi, ka ieslodzītie atrodas pilnā valsts apgādībā⁹. Saskaņā ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta un citu administratīvo tiesu praksi atrašanās pilnā valsts apgādībā nozīmē to, ka persona atrodas no valsts pamatbudžeta finansētā iestādē, kura tiesību normās paredzētajā kārtībā nodrošina personas pamatvajadzību apmierināšanu.¹⁰ Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumam 1.panta 11.punktam par pamatvajadzībām ir uzskatāms ēdiens, apģērbs, mājoklis, veselības aprūpe, obligātā izglītība.

Attiecībā uz darba iespējām ārpus ieslodzījuma vietas notiesātajiem, Satversmes tiesa ir atzinusi, ka 106.pantā ietvertās pamattiesības nav iespējams identiski attiecināt uz brīvībā un ieslodzījumā esošām personām. Brīvības atņemšana kā soda veids, kas paredz personas piespiedu turēšanu ieslodzījumā, pati par sevi norāda, ka ieslodzītā persona nevar brīvi pamest ieslodzījuma vietu. Attiecīgi tā arī nevar brīvi izvēlēties darbavietu ārpus ieslodzījuma vietas. Pretēja situācija nebūtu savienojama ar brīvības atņemšanas soda izciešanas mērķi, atļaujot ieslodzītajām personām brīvi pamest ieslodzījuma vietu. Satversmes 106.panta pirmais teikums uz ieslodzītām personām attiecas vienīgi tiktāl, ciktāl šo tiesību izmantošana savienojama ar soda izpildes režīmu un mērķi, un neietver ieslodzīto personu tiesības brīvi izraudzīties darbavietu ārpus ieslodzījuma vietas.¹¹ Tiesībsarga ieskatā minētais vienlīdz var tikt attiecināts arī uz apcietinātajām personām, proti, apcietinājums pats par sevi ierobežo personas tiesības brīvi pārvietoties ārpus ieslodzījuma vietas un persona atrodas apcietinājumā, ir pakļauta izmeklēšanas cietumā noteiktajam režīmam, vienlaikus jāņem vērā apcietinājuma piemērošanas tiešais mērķis – nodrošināt kriminālprocesa intereses.

Tādējādi secināms, ka Satversmes 106.panta pirmajā teikumā noteiktās tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai attiecībā uz apcietinātajām personām ir attiecināmas tikai tiktāl ciktāl šīs darba iespējas ir savienojamas ar apcietinājuma kā drošības līdzekļa mērķi un apcietinājuma režīmu. Tādējādi apcietinātās personas iespēja izvēlēties nodarbošanos un darbavietu ir ierobežotas un sniedzas izmeklēšanas cietuma ietvaros, proti, atbilstoši izmeklēšanas cietumā piedāvātajām nodarbinātības iespējām. Minēto tiesību ierobežojums izriet no apcietinājuma fakta, būtības un mērķa.

⁸ Ministru komitejas Ieteikums Rec(2006)2-rev dalībvalstīm par Eiropas cietumu noteikumiem komentāri.

⁹ Satversmes tiesas 2002.gada 12.jūnija spriedums lietā Nr.2001-15-03, 2004.gada 23.aprīļa spriedums lietā Nr.2003-15-06, 2010.gada 9.marta spriedumā lietā Nr.2009-69-03

¹⁰ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 22.augusta lēmums lietā Nr.SKA-818/2011, 8.p.

¹¹ Satversmes tiesas 2014.gada 10.jūnija spriedums lietā Nr.2013-18-01, 12.2.p.

Vienlaikus jāatzīmē, ka šajā kontekstā jautājums par ierobežojuma pamatotību lietot personisko datoru ar interneta pieslēgumu ir pakārtots jautājums, jo darba iespējas izvēle ir ierobežota pati par sevi, līdz ar brīvības ierobežojumu.

Turklāt konkrētajā situācijā atzīmējams, ka, lai gan likuma "Par pašvaldībām" 34.pants pieļauj, ka Domes priekšsēdētājs var noteikt, ka domes sēdes norisē tiek izmantota videokonference (attēla un skaņas pārraide reālajā laikā), ja šāda iespēja ir noteikta pašvaldības nolikumā, tomēr vienlaikus likumdevējs ir papildinājis, ka minētais ir pieļaujams tikai situācijās, ja: 1) domes deputāts sēdes laikā atrodas citā vietā un veselības stāvokļa vai komandējuma dēļ dēļ nevar ierasties domes sēdes norises vietā; 2) attiecīgajā teritorijā izsludināta ārkārtējā situācija vai valsts noteikusi pulcēšanās ierobežojumus. Tiesībsarga ieskatā minētais nav saistāms ar personas atrašanos apcietinājumā un apstākļu sakritību, kad saistībā ar Covid-19 infekcijas izplatību un epidemioloģisko situāciju valstī, valsts un pašvaldības iestāžu darbs pamatā tiek organizēts attālināti. Atbilstoši normatīvajā regulējumā noteiktajam, domes sēžu darbs videokonferences formā ir pieļaujams tikai atsevišķās konkrēti likumā noteiktās situācijās, bet ne kā ikdienas prakse.

ATKL stingri reglamentē apcietinātā tiesības un pienākumus, tostarp, pienākumu ievērot izmeklēšanas cietumā noteikto dienas kārtību. 2007.gada 27.novembra Ministru kabineta noteikumu Nr.800 "Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi" 24.,25.punkts paredz, ka izmeklēšanas cietumā dienas kārtību apstiprina izmeklēšanas cietuma priekšnieks. Dienas kārtība ietver darba laiku un laiku izglītības, audzināšanas un režīma pasākumiem, ēdienreizes, skaitliskās pārbaudes, ikdienas pastaigas, atpūtas laiku, kā arī nepārtrauktu astoņu stundu naktsmieru. Turklāt apcietinātās personas izmeklēšanas cietumā tiek izvietotas kamerās un kameras ietvaros arī personas tiek vestas pastaigā, ēdienreize tiek nodrošināta visām kamerā ievietotajām personām vienā laikā, tāpat arī skaitliskās pārbaudes notiek vienā laikā. Apcietinātā pārvietošana uz ārpuskamberas aktivitātēm, piemēram, pastaiga, tiek nodrošināta tikai ar izmeklēšanas cietuma darbinieku klātbūtni. No pieteikuma saprotams, ka pieteicējs ir vērsies pie Rīgas Centrālcietuma priekšnieka ar iesniegumu, lūdzot atļauju katru darba dienu izmantot tehnisko nodrošinājumu (datoru) no plkst.9.00 – 18.00. Tādējādi pieteicējam nepieciešamais laika ilgums darbam ar datoru, izmantojot interneta pieslēgumu, tiesībsarga ieskatā nav savienojams ar drošības līdzekļa - apcietinājuma izpildi, atrašanās apcietinājumā izmeklēšanas cietumā nozīmē to, ka personai obligātā kārtā vienlīdz ar citiem apcietinātajiem ir jāievēro izmeklēšanas cietumā noteiktā dienas kārtība, bet ne pašvaldības domes noteiktais darba laiks.

Attiecībā uz datoru ar interneta pieslēgumu izmantošanu ieslodzījuma vietās, atzīmējams, ka minētais pats par sevi var radīt iespējas saņemt un nodot informāciju, veikt nekontrolētu informācijas apstrādi un glabāšanu. Līdz ar to tiesībsarga ieskatā, nepastāv šaubas par to, ka datoru ar interneta pieslēgumu var izmantot kā grūti kontrolējamu saziņas līdzekli ar ārpusauli, kas varētu tikt izmantots noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā vai plānošanā, vai arī kriminālprocesa traucēšanā. Līdz ar to, atļaujot izmantot datoru ar interneta pieslēgumu domes deputāta pienākumu veikšanai, būtu nepieciešams nodrošināt tā regulāru pārbaudi par datorā veiktajām darbībām, kas veiktas darba dienās pieteikumā norādītajā laikā, kas no ieslodzījuma vietas prasītu nesamērīgus papildus cilvēku resursu, turklāt ar specifiskām zināšanām un arī laika resursu. Var piekrist Ministru kabineta atbildes rakstā norādītajam, ka pastāv risks atklāt

pretlikumīgas datorā veiktās darbības tikai pēc tam, kad jau tās ir veiktas, kas gala rezultātā var traucēt vai būtiski ietekmēt kriminālprocesa norisi. Lai arī personas tiesības mazāk ierobežojošs līdzeklis būtu datora ar piekļuvi internetam pēc tā izmantošanas regulāra kontrole un pārbaude tomēr minētais uzliktu ieslodzījuma vietai nesamērīgu slogu, turklāt ietekmētu arī citu apcietināto personu tiesības, kuru īstenošana nešaubīgi ir atkarīga no ieslodzījuma vietas darbinieku resursiem. Kā atzinusi Satversmes tiesa, ja izvirzīto leģitīmo mērķi var sasniegt ar tādiem līdzekļiem, kas personas tiesības ierobežo mazāk, bet vienlaikus prasa nesamērīgi lielu ieguldījumu no valsts un sabiedrības, tad nevar uzskatīt, ka valstij būtu pienākums šādu līdzekli izvēlēties¹². Vienlaikus jāatzīmē, ka nav noliedzams, ka interneta loma sabiedrībā arvien pieaug, tas ir veids, kā ātri iegūt personai nepieciešamo informāciju, tostarp, informāciju, kura nepieciešama savu tiesību un interešu aizsardzībai, līdz ar to, ir saprotams, ka piekļuves internetam jautājums ieslodzījuma vietās, aktualizēsies arvien vairāk. Un atsevišķos gadījumos šādas piekļuves nenodrošināšana varētu arī radīt cilvēktiesību pārkāpumu, kas attiecīgi ir individuāli vērtējams kopsakarā ar valsts iespējām nodrošināt atbilstošu kontroli un uzraudzību, un šis samērīgums ir būtisks, jo gan brīvības atņemšanas soda izpilde, gan apcietinājuma izpilde vienmēr pati par sevi būs saistīta ar sabiedrības drošību un tās interešu apdraudējumu. Apcietinājuma un brīvības atņemšanas soda izpildei ir jābūt organizētai sabiedrībai drošā veidā.

Tāpat atzīmējams, ka atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 34.panta otrās daļas otrajā teikumā noteiktajam, neatrodies sēdes norises vietā deputāts nevar piedalīties šā likuma 40.panta ceturtajā daļā paredzētajos balsojumos, proti, balsojumos par pašvaldības domes priekšsēdētāja, domes priekšsēdētāja vietnieka, izpilddirektora, izpilddirektora vietnieka, pagasta vai pilsētas pārvaldes vadītāja, pagasta vai pilsētas pārvaldes vadītāja vietnieka amatam izvirzītajām kandidatūrām. Vienlaikus Pašvaldības domes deputāta statusa likuma 9., 10.pants pašvaldības deputātam paredz virkni tiesību un pienākumu. Proti, deputātam savā vēlēšanu apgabalā ir tiesības 1) būt klāt, kad valsts pārvaldes iestādēs izskata jautājumus, kas skar attiecīgās pašvaldības vai viņa vēlēšanu apgabala vēlētajū intereses; 2) domes vai tās institūciju uzdevumā pārbaudīt pašvaldības kapitālsabiedrību un iestāžu darbu; 3) pieprasīt no valsts un pašvaldības iestāžu amatpersonām, valsts un pašvaldības kapitālsabiedrību valdēm mutvārdu un rakstveida paskaidrojumus jautājumos, kas skar attiecīgās pašvaldības vai viņa vēlēšanu apgabala vēlētajū intereses; 4) iepazīties ar valsts un pašvaldību iestāžu, kā arī pašvaldības kapitālsabiedrību dokumentāciju, kas skar attiecīgās pašvaldības intereses, ja tas ar likumu nav aizliegts; 5) iesniegt priekšlikumus un pieprasījumus kapitālsabiedrību un iestāžu amatpersonām; 6) pieprasīt attiecīgajām institūcijām, lai tās novērs likumpārkāpumus; 7) rīkot tikšanos ar iedzīvotājiem; 8) realizēt pārējās šajā un citos likumos paredzētās deputāta tiesības. Deputātam savā vēlēšanu apgabalā ir pienākums: 1) piedalīties attiecīgās domes lēmumu izpildes kontrolēšanā; 2) izskatīt iedzīvotāju sūdzības un iesniegumus un sniegt atbildi likumā noteiktajā kārtībā un termiņā; 3) ne retāk kā reizi divos mēnešos rīkot iedzīvotāju pieņemšanu. Tiesībsargs piekrīt Ministru kabineta atbildes rakstā norādītajam, ka ir apšaubāmas domes deputāta iespējas kvalitatīvi pildīt amata pienākumus tikai attālināti, atrodoties ieslodzījuma vietā. Piemēram, domes deputāta pienākums rīkot iedzīvotāju pieņemšanu nav īstenojams personai atrodoties ieslodzījuma vietā, tāpat arī domes lēmumu izpildes kontrolēšana, kas saistīta ar to praktisko izpildījumu.

¹² Satversmes tiesas 2010.gada 6.oktobra spriedums lietā Nr.2009-113-0106, 19.2.p

Sabiedrības interešu aizsardzībai ir būtisks efektīvs un kvalitatīvs pašvaldības domes deputāta pienākumu izpildījums, tostarp, pienākums būt saviem vēlētajiem sasniedzamam. Tāpat noteikti vērā ņemams arguments, ka nevar izslēgt iespēju darbam ar klasificētu informāciju. Šādai dokumentu aprītei ir īpaša lietvedība un prasības, kas jāievēro dokumentu aprītē un, kas, deputātam atrodoties ieslodzījuma vietā, nav iespējams.

Tiesībsarga ieskatā ierobežojums pildīt domes deputāta pienākumus izriet no apcietinājuma būtības un tā izpildes režīma, un ir uzskatāms par samērīgu. Tiesības izvēlēties nodarbošanos Satversmes 106.panta pirmā teikuma izpratnē, apcietinātajām personām ir ierobežotas un ietver tikai to darbu, nodarbošanos, ko ir iespējams 1)nodrošināt izmeklēšanas cietumā, 2)kas ir atbilstošs un samērojams ar apcietinājuma mērķi un būtību un 3)savienojams un praktiski izpildāms atbilstoši apcietinājuma izpildes priekšnoteikumiem un režīmam izmeklēšanas cietumā.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons